

nosti, temu se prizna prednost, ne ozi-
raje se, ga li dekle mara ali ne.

Po dogovoru se oglasi mladenič
pred kolibo svoje izvoljenke, a kakor
hitro sprejme oče dekleta od njega do-
govorjene predmete (kože, konje, itd.),
je takoj hči žena mladega. Indijanski
mož ima neomejeno oblast nad svojo
ženo. Prosto mu je, ravnati ž njo, lepo
ali trdo, sme jo prodati ali ubiti in ni-
kdo ga ne kliče na odgovor. Ona je nje-
gova žena in tako tudi lastnina, s ka-
tero ravna po svoje.

Ako bi se pa dekle zoperstavljalo,
biti žena fantu, ki ga ji oče določi, jo
oče, kakor že povedano, k temu lahko
prisili. V sličnih slučajih se večkrat
primeri, da potem žena nedragemu to-
varišu pobegne. Po pobegu pa se mož
tako oglasi pri njenem očetu s tirjat-
vijo, da se mu odkup žene vrne. Gorje
hčerki, ako bi si drznila za tem priti
očetu pred oči!

Ako v slučaju razporeke ostanejo
otroci, si oče obdrži deklice, kajti v
predvidu ima dobiček, ki ga pozneje
lahko z njimi napravi.

Večina Indijancev ima toliko žen,
kolikor si jih lahko kupi. Mladenič si
izvoli najstarejšo hčer v kaki družini,
s tem dobi ž njo tudi pravico, izbrati
si v slučaju smrti katerokoli izmed nje-
nih sester, ne da bi moral dati ponov-
no očetu kako nagrado.

*

Bitka z lokomotivami.

Dolgo — dolgo je trpelo, predno je
uspelo človeku, da je začel uporabljati
vodno paro za prevoz največjih tovo-
rov. Moč ter silo pare so poznali že
davno, a jo uporabiti za pogon, s to
težkočo je bilo dolgotrajna borba.

Iznajditelj železniškega stroja ali lo-
komotive je Anglež Jurij Stephenson.
V mladosti je bil pastir, v moški dobi
je postal svetovno znani iznajditelj in
vodja prve železniške družbe.

Tračnice za prevoz tovorov, katere
so pa vlekli skraja konji, so bile prvič
položene pred dobrimi sto leti na pro-
gi Reinhill — Liverpool (ob morju) na
Angleškem.

Po teh tračnicah je delal poiskuse s
prvo lokomotivo, katero so imenovali
»železni konj«, Stephenson. Skraja je
gledalo vse z največjim nezaupanjem
ter nekakim strahom na novo iznajd-
bo, ki je sama drčala. Mnogo truda ter
prigovarjanj je bilo treba, predno se je
začela zanimati za parno prevozno iz-
najdbo angleška vlada. Slednjič so ven-
dar le poskusi z železnim konjem uspe-
li toliko, da so se odločili vladni krogi
za to, da začnejo z uvedbo lokomotive
za tovarni in pozneje tudi za osebni
promet.

Da bi vlada ne nasleda kakim prese-
nečenjem, je razpisala nagrado za naj-
boljšo lokomotivo v znesku 500 funtov.
Določila je 7. oktober pred sto leti kot
oni dan, ko naj doseže najboljši želez-
niški stroj za takrat visoko nagrado.
Predpogoji so bili ti-le: Stroj ne sme
biti težji kakor 6 ton, njegova hitrost
ne sme znašati pod 16 km na uro, vle-
či mora seboj 20 ton in stroški zanj ne
smejo presegati 500 funtov šterlingov.

Gradbe najboljše lokomotive so se
lotili ločeno štirje najboljši angleški
inženjeri.

Inženjer John Ericson je izgotovil
stroj katerega je imenoval »Novelty«.
Inženjer Timothy Hackworth se je po-
skusil z lokomotivo »Sanspareil«. In-
ženjer Burstal si je pripravil stroj »Per-
severance« in iznajditelj Stephenson
je hotel poskusiti srečo na stroju z ime-
nom »Rocket«.

Med postajama Reinhill—Liverpool
so zgradili 4 železniške proge eno tik
druge. Vsi stroji naj začnejo tek naen-
krat. Kateri bo dosegel prvi cilj, prej-
me nagrado in se bo uvedel v splošni
promet.

Dan 7. oktober pred 100 leti je bil
razglašen po celem kulturnem svetu
kot dan bitke med štirimi lokomotiva-
mi. Pribitili so v Reinhill znanstveni-
ki in radovedneži iz vseh krajev na ti-
soče ter tisoče peš, s poštnimi vozovi
ter na konjih.

Ob določeni uri so bile pripravljene
na tračnicah ter zakurjene štiri nove
lokomotive, katere so vodili graditelji
sami. Na dano znamenje so se začele
vse štiri premikati naenkrat.

Odkraja je drčala najhitreje »Perse-
verance« ki je pustila ostale tri daleč
zadaj. Kar naenkrat pa je obtičala in
ni je bilo mogoče pognati naprej.

Ob strani vsakega stroja so tekale v
nepopisnem navdušenju ter začudenju
ljudske množice, jezdeci in vozovi.

Druga za »Novelty« je pokazala naj-
večjo hitrost lokomotiva »Sanspareil«,
ki je bila kmalu deležna usode nepre-
mičnega obstoja.

Stroj »Novelty« je že bil kot najhit-
rejši tako blizu cilja, da ga je videl in
so ga pozdravljali tisoči in tisoči z
navdušenimi klici zmage. A tudi »No-
velty« je odrekla pred Liverpoolom.

Ostal je še na svojem vztrajnem
»Rocketu« iznajditelj Stephenson s
svojim sinom. On edini je dosegel ne-
moteno in s predpisano brzino luko Li-
verpool. Bil je deležen kot zmagovalac
neštetič čestitk. Njegova lokomotiva
je odnesla zmago, nagrado in je bila
uvedena v splošni promet na progi
med mestoma Liverpool — Manche-
ster.

Bitko s štirimi lokomotivami so sla-
vili dolgo let na Angleškem in po ce-
lem kulturnem svetu.

*

Buditelj širne Indije.

Po časopisju celega sveta se piše ter
čita v povojnih letih o buditelju mili-
jonov ter milijonov skozi stoletja tla-
čenih Indijcev — Gandhiju.

Kdo in kaj je Gandhi ter kaj je stor-
il za svoj več milijonski — dobri na-
rod, ki prebiva v neizmernih pokraji-
nah obeh Indij v Aziji in tudi na stoti-
soče po drugih delih sveta?

Gandhi je iz bogate indijske rodbine
in je bil rojen pred 60 leti v mestu Pon-
debar. Njegovi starši so bili zelo pobož-
ni, spoštovani ter ugledni. Šolal se je
najprej doma. Da bi pa postal deležen
najvišje evropske izobrazbe, se je na-
polil v London. Tukaj je študiral na

visoki šoli pravo in dosegel čast advo-
kata.

Sam piše, da mu je bil v londonskem
velikomestnem življenju angel varuh
izrek, katerega mu je zabičala mati pri
slovesu, ko mu je rekla: »Varuj se me-
sa, vina in ženskega spola!«

Po petletnih pravnih študijah v Lon-
donu se je odpravil v južno Afriko,
kjer je bivalo tedaj nekaj desetisoč
Indijcev. Bili so zatirani od Angležev
in sploh nekaki sužnji. Kot mož prav-
nega čuta je hotel domačine dovesti do
spoznaja, da so tudi oni ravno tako
ljudje kakor belokožci. Na kako visoki
stopinji samozatajevanja in potr-
pežljivosti je bil Gandhi kot mlad ad-
vokat po veri budist, nam pokažeta ta-
le dva slučaja: Nekoč si je kupil želez-
niško karto I. razreda in se hotel pe-
ljati iz južnoafriškega mesta Charles-
town v Pretorijo. Ko se je spravil s
prtljago vred v nobel voz, pride spre-
vodnik in ga nahruli, kaj dela v pro-
storu za Angleže. Pokaže mu plačano
karto I. razreda, a beli konduktor je
manjvrednega Indijca s silo pognal s
kovčeki vred iz vagona. Gandhi se ni
prav nič razburjal, ampak čakal mir-
no na drugi vlak, kjer se je spravil v
najbolj umazan voz.

Nekoč ga je Holandec brez vzroka
obdelal s pestjo po obrazu. Gandhijev
mir pri tem surovem spopadu mu je na-
klonil srca vseh, ki so bili priča napa-
da na sredini obljudene ulice.

Za njegovega bivanja v južni Afriki
je prišlo do vojne med Angleži ter Bu-
ri. Gandhi je znal v taistih težkih ča-
sih organizirati med rojaki sanitetne
oddelke za oboje ranjence. — Posebne
in obče priznane sadove je pokazalo
njegovo dobrodelno delovanje ob prili-
ki kuge, ki je razsajala po raznih af-
riških mestih. Celih 20 let se je mudil
kot pravni zastopnik med rojaki v juž-
ni Afriki. Vzgojil je svoje ljudi tako,
da so prenašali voljno vsa tlačenja,
preganjanja, mučenja in zapiranja.
Ravno ta čudovita potrpežljivost je po
20 letih rodila pred Gandhijevim nasto-
pom zatiranim Indijcem priznanje ena-
kopravnosti z Angleži in Buri.

Leta 1914, ko je izbruhnila svetovna
vojna, se je izselil Gandhi iz Afrike v
svojo pravo indijsko domovino. V pod-
poro angleški vojski je zbral mogočno
četo prostovoljcev, ki so se bili za zma-
go Anglije po raznih evropskih boji-
ščin.

V Indiji se je gibal vedno med zati-
ranimi domačini in jih vzpodbujal k
samozatajevanju, potrpežljivosti in po-
korščini. Njegov vpliv je tako narastel,
da je bil leta 1921 na svetovnem kon-
gresu Indijcev izvoljen za predsednika
in je postal diktator svojih sorjakov
ne s silo, ampak z ljubeznijo. Ker je
vsled Gandhijevih naukov pognal In-
dijcem čut, da so ljudje, ki so istovredni
z belokožnimi Angleži, ga je angle-
ška oblast kot puntarja ter veleizda-
jalca zaprla ter spravila pred sodišče.
V sodni dvorani je zagovarjal sebe, svo-
je delo in svoj zasluženi narod s ta-
ko učenostjo, zgovornostjo ter mirom,
da ga je občudoval celi svet. Kljub po-
polni nedolžnosti so ga obsodili ter ga
pahnili v ječo. Krivična kazen je Indij-